

במאמרי רבינו

מאמרי חסידות
מבוארים ומפורשים
מב"ק אדמו"ר מליובאוויטש

מאמר ד"ה
וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמור
יום ב' דחג השבועות ה'תשכ"ט
שלושת החידושים של מתן תורה

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתיים לבריאה

החזקת מכון 'ביאורים במאמרי רבינו'

מוקדשת לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו
על-ידי ועד ידידי המכון

ר' שמואל ומשפחתו שיהיו אייזנברג
הרב לייבל ומשפחתו שיהיו בוימגארטען
ר' אהרן יעקב ומשפחתו שיהיו בלגן
ר' יהודה ומשפחתו שיהיו דוידאוו
משפחת לפידות שיהיו, ארגנטינה
ר' מנחם מענדל ומשפחתו שיהיו פישר
ר' נתן ומשפחתו שיהיו ציבין
ר' ראובן ומשפחתו שיהיו קיל
הרב יצחק ומשפחתו שיהיו רסקין

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות
ר' צבי מרדכי
וזוגתו מרת זהבה כרוריה
שיחיו רוזנפלד
להצחה רבה ומופלגה
בכל אשר יפנו

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
ר' פנחס ב"ר עזרא ע"ה
וזוגתו מרת אסתר הדסה
ב"ר שמעון ע"ה
רומנו
ת.נ.צ.ב.ה

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
ר' יהושע זליג
בן ר' שמואל מאיר ע"ה
זילבערשטיין
נלב"ע ח' אייר ה'תשפ"ב
נדפס על-ידי
ולזכות משפחתו שיהיו

קובץ זה נדפס לעילוי נשמת
הרה"ח ר' מאיר
בן ר' שמחה יצחק ע"ה
זאיאניץ
נלב"ע ג' סיון ה'תשפ"א
נדפס על-ידי ולזכות נכדו
ר' דוד ומשפחתו שיהיו

קובץ זה נדפס

לעילוי נשמות

ר' צבי הירש

ב"ר חיים שאול ע"ה

טובנבלאט

נלב"ע ליל ש"ק כ"ט אדר ה'תשפ"א

הנהיג וחינך את משפחתו

ברוח חסידי

ובהתקשרות לרבי

נשיא דורנו

ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת משפחתו שיחייו

קובץ זה נדפס

לעילוי נשמות

הוד"ח התמים

ר' יעקב

בן הרה"ח מאיר צבי ע"ה

סטמבלר

חסיד נאמן ומסור

לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

נלב"ע י"א ניסן ה'תש"ע

קובץ זה נדפס על-ידי ולזכות

ר' מרדכי

וזוגתו מרת חיה מושקא שיחייו

בן שבת

ולזכות

ליאור בת מרדכי,

יהושע בן אברהם שיחייו

יזכו להצלחה רבה ומופלגה בכל אשר

יפנו בגשמיות וברוחניות

ולזכות ר' דוד ציון בן יצחק

וזוגתו זehבה בת מרדכי שיחייו

לרפואה שלימה וקרובה

ולהצלחת בית הספר החדש 'מנחם

מענדל אקדמי'

סגל המורים והמורות וכל העוסקים

במלאכת הקודש

שהביטול של ישראל גדול יותר.

סעיף ד: שם הויה בנשמה - י' חכמה, ה' בינה, ו' מידות, ה' יראה תהא. שם הויה בגוף - י' ראש, ו' גוף, שני ה"ה (במילוי) עשר אצבעות הידיים והרגליים. דוקא בגוף יש גם מלוי ה"ה, שכן כדי ששם הויה התגלה בגוף גשמי הוא ע"י המשכת הפנימיות שבו.

סעיף ה: אדמור"י המהר"ש מבאר שתיבת "לאמר" פירושה שהקב"ה קורא ושונה כנגדו. ויש לומר ששני הענינים שהביא לעיל כהקדמה לפירוש זה (בסעיפים ב-ג), הם כנגד שני הפירושים האחרים ב"לאמר": א. הביטול של ישראל שיתוף בהם שמו, הוא דוגמת הפירוש של "בעונה אחר הקורא", שענינו ביטול. ב. הכח שהויה יהיה אלוף הוא על-ידי "אנכי", הוא דוגמת הפירוש שהתורה תומשך למטה. ומכאן ששלושת הפירושים קשורים, כדלקמן:

סעיף ו: במתן תורה נפעל חידוש בשלושה ענינים: א. נותן התורה - "אנא נפשי כתבית יהובית" שהקב"ה כתב ונתן את עצמותו. ב. מקבלי התורה - הכח לפסוק הלכות ניתן דוקא לישראל, ואין משגיחים בבת קול, ואף הקב"ה אומר "נצחוני בני". ג. התורה - פועלת על האדם והעולם למוגו בהתאם, וכן ע"י לימוד התורה וקיום המצוות נפעל בירור בעולם.

סעיף ז: זהו שאמר חז"ל שמצוות האבות נמשלו לריח, ואילו המצוות שלנו נמשלו לשמן, שכן ההבדלים ביניהם מתאזמים לשלושת הענינים הנ"ל: א. ריח הוא רק התפשטות ואילו שמן הוא דבר עצמו. ב. הרחה מהשמן לא מחסרת ממנו, בשונה מלקיחת השמן והעברתו למקום אחר. ג. הריח הולך וכולא, ואילו השמן הופך להיות חלק מהדף ודבש.

סעיף ח: ויש לומר, שהחידוש העיקרי של מתן תורה הוא המשכת העצמות בתורה, ומכח זה נפעלו שני החידושים האחרים הנ"ל: א. התורה מצד עצמה למעלה מהעולם, אך כיון שהעצמות היא בכל מקום, לכן בכוחה התורה פועלת בעולם. ב. הכח של ישראל לפסוק הוא מצד ששרשם בעצמות, וגילוי שרשם הוא ע"י העצמות שבתורה.

סעיף ט: ויש להוסיף שבכדי שבקיום התורה והמצוות של האדם תהיה המשכת הדיבור "אנכי" שפעל שינוי בעולם, הוא על-ידי שהאדם מקימין בתכלית הביטול, ולכן זהו דוקא ע"י התורה ומצוות שניתנו במתן תורה שנמשכה בהן העצמות. שלגבי"ה אין תפיסת מקום כלל לנבראים.

סעיף י: שלושת הפירושים ב"לאמר" הם כנגד שלושת החידושים הנ"ל במתן תורה: א. האדם חוזר על דברי הקב"ה, ענינו ביטול בתכלית, ובה ע"י החידוש בנותן התורה - המשכת העצמות בתורה. ב. הקב"ה קורא ושונה כנגדו, הוא חידוש במקבלי התורה - הכח לפסוק הלכות עד שהקב"ה אומר "נצחוני בני". ג. התורה תומשך למטה, הוא החידוש בתורה שעל ידה נפעל בירור בעולם.

פתח דבר

בשבת יהודיה לה' יתברך, מוגש כזה לפני ציבור הלומדים מאמר נוסף בסדרת 'ביאורים במאמרי רבינו'.

מאמר זה נאמר על-ידי כ"ק אדמו"ר בהתוועדות יום ב' דחג השבועות, ה'תשכ"ט, ויצא-לאור מוגה בקונטרס חג השבועות ה'תש"ג.

בקונטרס זה נוספו למאמר קיצורים וסיכומים, ונתבאר הענינים המושגים מובאים בו.

הביאורים נלקטו ונכתבו על ידי הרה"ת ר' מנחם מענדל שיחי' אשכנזי, והסתייענו רבות בהסברים שהשמיע הרה"ח ר' יואל ע"ה כהן בהודמנותיו שונות.

*

תודתנו נתונה להרה"ת יואב שיחי' למכרג על כתיבת הסיכומים ועריכת הביאורים.

תודתנו נתונה להרה"ת מנחם מענדל (בהרה"ש) שיחי' כהן על הערותיו המועילות.

כמו כן אנו מודים להנהלת קה"ת על נתנת רשות מיוחדת להדפסת המאמרים.

*

מאמר מבואר זה, מצטרף למאמרים ושיחות שיצאו לאור על ידינו בשנים קודמות, וביוחד לסט הספרים 'ביאורים במאמרי רבינו', שני כרכים, המאגד שלושים ואחד מאמרים, מסודרים לפי מועדי השנה, ערוכים מחדש בצורה בהירה. את הספרים ניתן להשיג בקה"ת ובתנויות הספרים המובחרות.

לבקשת רבים, ניתן להוריד את הקונטרס, כמו גם הקונטרסים האחרים שנתבארו על ידנו, בכתובת: www.biuirum.022.co.il.

*

כבר אמר דוד המלך, "שגיאות מי יביני" (תהלים יט, ט), ויתכן שנפלו אי-הבנות בעניינים המבוארים. על כן בקשתנו שטוחה בפני ציבור המעיינים לשלוח אלינו את הערותיהם ונתקנן בהודמנות הראשונה אי"ה.

יהי רצון מהש"ת שהעיסוק ברא"ח ככלל ובתורת רבינו במיוחד, יזרז את קיום הייעוד: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט).

ר"ח סיון ה'תשפ"ב

כתובת למשלוח הערות: ת.ד. 485 כפר חב"ד. או: mm.ashkenazi@gmail.com

וידבר גוי לאמר, יום ב' דחג השבועות, ה'תשכ"ט כא

ויש לקשר זה עם מה שאמרו רז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, דכיון שהתורה מושלת ושולטת על העולם, הרי כשעוסק בתורה אין שייך שיהיה מי שהוא שולט עליה, דאדרבה, הוא מושל ושולט על כל העולם. ומגאולה הפרטית (שעל-ידי עסק התורה נעשה בן חורין) באים לגאולה הכללית, שאז יהיה אמיתית החירות, בגאולה האמתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו בקרוב ממש.

סיכום: שלושת הפירושים ב"לאמר" הם כנגד שלושת החדושים הני"ל במתן תורה: א. האדם חוזר על דברי הקב"ה, ענינו ביטול בתכלית, ובא ע"י החדוש בנותן התורה – המשכת העצמות בתורה. ב. הקב"ה קורא ושונה כנגדו, הוא החדוש במקבלי התורה – הכח לפסוק הלכות עד שהקב"ה אומר "נצחוני בני". ג. התורה תומשך למטה, הוא החדוש בתורה שעל ידה נפעל כירור בעולם.

(69) אבות פ"ו מ"ב. היאשנות... אין כל אומה ולשון שולטת בהן, שנאמר

(70) ראה עירובין נה, א: אלמלי לא נשתברו לוחות חרות, א"ת חרות אלא חיות. וראה שמד"ר פמ"א, ז (בתולתה).

סיכום כללי

סעיף א: תיבת "לאמר" בעשרת הדברות היא התינתן כח שלימוד התורה יהי באופן של "לאמר", וכמה פירושים בזה: א. שהקב"ה קורא ושונה כנגדו. ב. שהואם חוזר על דברי הקב"ה. ג. שהתורה תומשך למטה. וצריך להבין הקשר ביניהם (הביאור לקמן סעיף י).

סעיף ב: הביאור בהקדים, אדמו"ר מהר"ש מביא מהליקוט שהדיבור במתן תורה היה באופן שכל אחד אמר "עימי דיבור מדברי" (היה זה הן מצד הנשמה והן מצד הגוף), ומבאר הטעם, כי הקב"ה שיתף במתן תורה את שמו בכל אחד מישראל. וכמו ששיתוף שמו של הקב"ה במלאכים פועל בהם ביטול, כך בישראל.

סעיף ג: השם שהקב"ה שיתף בישראל במתן תורה הוא הויה, והוה "אנכי הויה אלקיך", שעל ידי "אנכי" (עצמות אור אין סוף) נפעל ש"הויה אלקיך", וגם בהיות הנשמה בגוף יאיר שם הויה שבה. וכיון ששם הויה הוא למעלה משם אדני שמשותף במלאכים, נמצא

שלושה פירושים ביזריבד ה' את כל הדברים האלה לאמור" והקשר ביניהם • שתוף שמו של הקב"ה בישראל, ודותרון על המלאכים • גילו שם הוי"ה בנשמנו ובגופו של יהודי • שלושה יודושים במתן תורה - גותן התורה, מקבלי התורה, והתורה • החדוש בגותן התורה פעל את שני החדושים האחרים

בס"ד. יום ב' דחג השבועות ה'תשכ"ט*

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמור, וידוע הדיוק? במ"ש לאמר, דמאחר שכל ישראל (הנשמות שבכל הדורות) היו במעמד הר סיני ושמעו את הדברות מהקב"ה בעצמו, מהו פירוש לאמר, לאמר לאחרים? ונקודת הביאור כזה, שבוז מבאר הכתוב את החדוש דמתן תורה. דלכאורה הרי גם קודם מתן תורה למדו כל התורה [כמוכן גם מזה שקיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה⁸, שככדי לקיים את התורה צריך ללמוד אותה, ובודאי שאברהם לימד את כל התורה כולה ליצחק בנו ויצחק לימדה ליעקב ובניו⁹, ומהו החדוש דמתן תורה⁸. ומבאר הכתוב, שהחידוש וידבר אלקים את כל הדברים האלה במתן תורה הוא, שעל-ידי זה ניתן הכח לכל אחד ואחד מישראל שכל הדורות, שלימוד התורה שלו יהיה באופן דלאמור. ושני פירושים בזה.⁸ שעל-ידי לימוד התורה שלו הוא גורם שהקב"ה יאמר דיבורים אלה⁹, דכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו¹⁰, א, דעל-פי זה פירוש לאמר (לאמר לאחרים) הוא, שהאדם הלומד תורה אומר להקב"ה¹¹ כביכול שיחזור על הדיבורים שלו. (ב) ועוד, שלימוד התורה

* אברהם אבינו זקן וישב בישיבה הייה . . . יצחק אבינו זקן וישב בישיבה הייה . . . יעקב אבינו זקן וישב בישיבה הייה" (נחמה סס).

8) כהדיוק כתי"א שם. לקר"ת במדבר יג, ד. ובכ"מ.

9) ד"ה וידבר גר' אנכי תוכי"ש (דלקמן פנים) - סדי"מ תוכי"ש ע' רג (תובא לקמן סניד ה).

10) ראה תדא"ר פי"ח. ל"ש איכה רמז תתל"ד.

11) להעיר מחדא"ג מודשי"א שבת (פט, א), דפירוש המתוב (שלא די, יז) "כאשר דברת לאמר" הוא "כאשר דברת לי לאמר שאומר אני", היינו שמשה יאמר להקב"ה (גדל נא כח אר"י). וע"פ המבואר בכ"מ (ראה סדי"ה) ועתה יגדל נא גר' התשי"ש (לקמן ס"ע ששח), ותהטמן שם פ'ערה (47) ד'כאשר דברת לאמר" הוא ע"י "וידבר גר' לאמר" - מסתבר, שכי"ה גם הפירוש ד"לאמר".

האבות קודם מתן תורה, כיון שעבודת האבות הגיעה רק עד שורש הנבראים⁶. דלגבי שורש הנבראים יש תפיסת מקום להנבראים, לכן, הביטול שלהם לא היה ביטול בתכלית. זהו מה שכמוכ באברהם⁶ ואנכי עפר ואפר, שגם אפר הוא מציאות⁷. והביטול שעל-ידי לימוד התורה וקיום המצוות שלאחרי מתן תורה הוא ביטול בתכלית, בדוגמת הביטול דמשה (מקבל התורה) דכתיב כי"ה⁶ ונתנו מהו ט'. [ויש לומר, דזה שכל-אחד-ואחד מישראל יכול להגיע על-ידי תורה ומצוות להביטול דמ"ה הוא לפי שבמתן תורה נעשה הוי"ה אלקיך (כנ"ל סעיף ג' וד') והוי"ה במילוי אלפי"ן בגימטריא מ"ה טו, והביטול שנעשה על-ידי המשכת העצמות (אנכי שלמעלה מהוי"ה) בתורה ומצוותיה הוא למעלה גם מהביטול דמ"ה⁷].

סיכום: בכדי שבקיום התורה והמצוות של האדם תהיה המשכת הדיבור "אנכי" שיפעל שינוי בעולם, הוא על-ידי שהאדם מקיימן בתכלית הביטול, ולכן זהו דווקא ע"י התורה ומצוות שניתנו במתן תורה שנמשכה בהן העצמות, שלגביה אין תפיסת מקום כלל לנבראים.

ויעל-פי זה יש לומר שג' הענינים (פירושים) דלאמר הם בהתאם לג' הענינים שנתחדשו במתן תורה. דהפירוש בלאמר שבמתן תורה נתחדש שלימוד התורה של האדם יהיה בתכלית הביטול, באופן דתען לשוני אמרתך כעונה אחר הקורא, הוא מצד החדוש שנעשה במתן תורה בנוגע לנותן התורה. וכנ"ל (סעיף ט) שאמיתית הביטול שבלימוד התורה בא מזה שבהתורה שניתנה במתן תורה ישנה המשכת העצמות. והפירוש דלאמר שהאדם הלומד תורה אומר להקב"ה שיחזור כביכול על הדיבור שלו, הוא מצד החדוש שנעשה במתן תורה בנוגע לישראל מקבלי התורה, שניתן להם הכח לפעול כביכול בהקב"ה, נצחוני בני נצחוני. והפירוש בלאמר שעשרת הדברות נמשכים ופועלים בהעשרה מאמרות הוא מצד החדוש שנעשה במתן תורה בהתורה שהיא מושלת ושולטת על העולם.

65) סדי"מ תשי" ע' 23. ובכ"מ.

66) וירא כח. כז.

67) באה"י ס"ט"ו "שהאפר אין לו דמיון ועדך אל

מהות העיץ כה"י, אבל אפי"כ הוא מציאות.

68) בשלה טו, א.

ביאורים במאמרי רבינו

מ "נחמו מ"ה" במתנת שם הוי"ה יש כמה וכמה אופנים (אשר רש"י על הפסוק מפרש "מה אנו חשוכי", כל אחד מהם מורה על בחינה אחרת בשם הוי"ה), וזהו ביטול מוחלט.
מא "הוי"ה במילוי אלפי"ן בגימטריא מ"ה" "וי"ד ה"א ו"א ו"י ה"א", ואז עולה בגימטריא מ"ה.

ביאורים במאמרי רבינו

א "דכל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו" בתו"א (סו ג) מבאר אדמו"ר זקוק המשמעות של זה לאדם הלומד "דזה שחקב"ה קורא ושונה כנגדו הוא ממש כמו שהיה בשעת מתן תורה סעיף ב.

בפנים הראשונה. שלכן אמרו (בנוגע להלכה בפועל) מה להלן באימה ובריאה וברת וביע

אף כאן באימה ובריאה וברת וביע"ו. וראה

עוד ד"ה אשר ברא ששון ושמחה תשל"ט

סעיף ב.

של האדם הייתה באופן דלאמר, לחזור הדברים שהקב"ה אומר, כמו שנאמר¹² תען לשוני האדם מותך, שהדיבורים דתורה שהאדם אומר הם אמרתך ולשוני תען כעונה אחר הקורא¹³. ועוד פירוש בוידבר גוי לאמר, שידבר אלקום את כל הדברים האלה, עשרת הדברות שהם כללות כל התורה¹⁴, הוא לאמר, שעשרת הדברות (תורה שלמעלה מעולם) יזמשכו בהעשרה מאמרות ג שבהם נברא¹⁵ העולם¹⁶. ועל דרך זה הוא בלימוד התורה האדם, שהוא באופן דוידבר גוי לאמר, שמדיבור התורה שלו נעשה אמירה, המשכת ההשפעה למטה¹⁷. וצריך להבין הקשר והשייכות דכל ענינים הנ"ל בלאמר¹ (הביאור לקמן סעיף טו).

סיכום: תיבת "לאמר" בעשרת הדברות היא הניתנת כח שלמור התורה ידי' באופן של "לאמר", וכמה פירושים בזה: א. שהקב"ה קורא ושונה כנגדו. ב. שהאדם חוזר על דברי הקב"ה. ג. שהתורה תומשך למטה.

ב) והנה בהמאמר של אדמו"ר מהר"ש ד"ה זה שנאמר לפני מאה שנה¹⁸ (לאחורי הדין שלכאורה תיבת לאמר הוא מיותר), מביא מה שכתוב בילקוט¹⁹, כשהיה הקב"ה מדבר היה כל אחד מישראל אומר עמי הדיבור מדבר שנאמר²⁰ אנכי הויה אלקיך לשון יחיד. ומכאן, דהו זה דאיתא במדרש²¹ על הפסוק אנכי הויה אלקיך, שהקל ששמעו בעשרת הדברות היה לפי כחו של כל אחד.

(12) תהלים קט, קנב.
 (13) תה"א שם טו, ב. תה"ח שם שפ, ב [שם רגג בן ואליך (והא שם שפג, ב [שם רגג, ב].) ובכ"מ.
 ולהעיר, שגם לפירוש זה שהאדם חוזר הדברים שהקב"ה אומר – מובן, דהו שהקב"ה אומר הדברים עכשיו נעשה זה על-ידי לימוד האדם. אבל הפירוש ד"לאמר" הוא לא שהאדם פועל למעלה, אלא אודכה) שדיבור האדם הוא כעונה אחר הקורא.
 (14) ראה ד"ה ידבר גוי אנכי ה'השכ"ח ס"א (לפעל ע' שכו). וש"נ.
 (15) אבות פ"ה מ"א.
 (16) ראה לק"ת חוקת נו, ספ"ג ואליך. וראה גם לק"ת שה"ש כה, ג. ובכ"מ.
 (17) לק"ת שלח לט, ספ"ב ואליך.
 (18) משנת אמירת מאמר זה (השכ"ט) – נדפס בסה"מ תרפ"ט ע' קצג ואליך.
 (19) שמעוני עה"פ יתרו כ, ב.
 (20) יתרו שם.
 (21) שמור רפכ"ט. ל"יש שם.

ביאורים במאמרי רבינו

ב "עונה אחר הקורא"
 "דידינו בחינת ביטול אליו ית', שאין הדיבור נעשה נפרד אצל האדם להיות יוצא מפני עצמו כאלו הוא שלו רק כמ"ש תען לשוני אמרתך" (תה"א יתרו טו טו).
ג "זימנשו בהעשרה מאמרות"
 כלומר "ידבר אלקום את כל הדברים האלה

ידבר גוי לאמר, יום ב' דהג השבועות, ה'תשכ"ט יט
 אלקיך (דישראל) – נמשך על-ידי אנכי שבתורה זו.
וזוהו גם הטעם ז' שגם על-ידי לימוד התורה דישראל נעשה שינוי בהדברים שבעולם, בדוגמת השינוי שנעשה בהעולם על-ידי עשרת הדברות של הקב"ה (כנ"ל סעיף ו מלקוטי תורה), כי על-ידי שישראל עוסק בתורה נמשך הגילוי דאנכי (אנכי שבתורה, וגם אנכי אלקיך דישראל, שלמעלה מאנכי שבתורה), והדיבור (כביכול) דהעצמות פועל שינוי בהעולם, כנ"ל.

סיכום: הייחוד העיקרי של מתן תורה הוא המשכת העצמות בתורה, ומכאן זה נפעל שני חידושים האחרים הנ"ל: א. התורה מצד עצמה למעלה מהעולם, אך כיון שהעצמות היא בכל מקום, לכן בכוח התורה פועלת בעולם. ב. הכח של ישראל לפסוק הוא מצד שרשרת בעצמות, וגילוי שרשם הוא ע"י העצמות שבתורה.

ט) ויש להוסיף ז' ביאור בהשייכות ההשינוי בעולם שנעשה על-ידי לימוד התורה וקיום המצוות האדם להמשכת העצמות בהתורה ומצוות, כי בכדי שבלמוד (דיבור) התורה האדם תהיה המשכת הדיבור דאנכי, הוא על-ידי שהלימוד שלו הוא בתכלית הביטול יט. ועל דרך זה הוא בנוגע לקיום המצוות. ואמיתית הביטול שבלמוד התורה וקיום המצוות כא מה שבהתורה והמצוות שניתנו במתן תורה ישנה המשכת העצמות. דלימוד התורה וקיום המצוות של

ביאורים במאמרי רבינו

לו "אלא שהגילוי דאנכי אלקיך (דישראל)
 - נמשך על-ידי אנכי שבתורה"
 לומר ששורש ישראל גבוה יותר, וההגילוי של שורש ישראל נעשה על-ידי התורה. שכן ישראל הם "חלק אלוה ממעל ממש", ו'חלק' מתאים לומר כאשר הוא נהיה ידבר נבדל. בדוגמת בן שאמנם בא מעצם האב, אבל הוא נולד כדבר נבדל, ושורשו נמצא בו בעולם. מה-שאי-כן-תורה היא בגילוי תורת ה', שלכן דברי תורה אינם מקבלים טומאה, והיא נקראת תורה אור, ולכן היא מגלה זאת גם בישראל.
 ואפילו זה ששורש ישראל גבוה יותר מתורה מתגלה בתורה, כנ"ל של התורה היא לצוות ולדבר לבני ישראל.
 לו "זוהו גם הטעם"
 מתחיל את הסעיף עם הפעולה דתורה על העולם, ממשך עם הכח לפסוק הלכות, וחוזר לפעולה דתורה על העולם. אלא כוונתו כאן

להוסיף שלא רק עשרת הדברות פועלים על העולם, אלא גם בני-ישראל פועלים בעולם על-ידי לימוד התורה שלהם. ותכח שלהם לזה הוא על-פי מה שנתבאר לעיל שבגשמה שנגזר מתגלה שמוחזקת האמיתית היא אנכי.
 לח "ויש להוסיף..."
 כלומר, עד עתה נתבאר שהכח בלימוד התורה לפעול בעולם הוא מפני שבלמוד האדם ישנה המשכת העצמות - אנכי. כסעיף זה מוסיף שזה נוסף שבלמוד האדם ימצא ויאיר האנכי, הוא דווקא כאשר הוא בתכלית הביטול, וה גופא בא על-ידי האנכי.
 לפ "ככדי שבלמוד (דיבור) התורה האדם תהיה המשכת הדיבור דאנכי, הוא על-ידי שהלימוד שלו הוא בתכלית הביטול"
 כי באם אינו בטל מציאותו מנגדת להמשכה, ואזי לא הקב"ה מדבר אלא האדם הוא המדבר.

ההגילוי דשורש הנשמה (כמו שמושורשת בהעצמות) בהנשמה כמו שבאה בהמשכה ועל-אחת-כמה-וכמה בהנשמה המלוכשת בגוף, הוא על-ידי התורה ז'. דעל-ידי שהפתיחה דמתן תורה היחה כאנכי ראשי תיבות אנה נפשי כתבית יהבית, שהכניס כביכול את עצמותו בתורה על-ידי זה נעשה אנכי (הויה) אלקיך (לשון יחיד) דכל-אחד-ואחד מישראל, ועל-ידי עסק התורה שלו כדבעי, נמשך זה בגילוי.

ויש לומר, שהענין דאנכי אלקיך דישראל הוא למעלה מבחינת אנכי שבתורה.

וכידוע⁶² שגם בהשורש דתורה וישראל כמו שהם בהעצמות, השורש דישראל הוא למעלה משורש התורה. דהתורה (גם כמו שהיא לאחרי מתן תורה, הענין דאנה נפשי כתבית יהבית) היא בשביל ישראל⁶³. זה אלא שהגילוי דאנכי

⁶² ראה בארוכה לעיל ח"א ע' לב.

⁶³ ראה לעיל ע' רפח ואילך, ויש"נ.

⁶⁴ להעיר ממודיל (הובא לעיל סעיף ו) "מפרתי את תורתו כביכול נמכתו עמה", דיש לומר הפירוש בזה

ביאורים במאמרי רבינו

שחפס-דין דהאדם העוסק בתורה צריך להיות כפי הבנתו דהאדם, דתורה לא בשמים היא, הוא מצד ענין הבן שבישראל, וכמאמר ר"ל קוב"ה קא חייך ואמר צחוני בני צחוני, דהטעם על זה שנצחוני הוא לפי שהם בני. והיינו, כי שרש הבן הוא בעצמות האב שלמעלה מכות הגלויים שלו, ועל דרך זה בישראל, בניו של הקב"ה, ששרשם הוא בעצמותו יתברך למעלה מכמו עצמם את עצמו בתואר קוב"ה, ולכן הם יודעים ומשיגים אמיתות התורה כמו שהיא מושרשת בהעצמות שלמעלה מדודת התורה כמו שנמשכה בדיעת קוב"ה - ד"ה מרגלא בפומיה דרבא סעיף ה.

דוגמא לכך היא מהמובא בפרות החסידות, כי לאבא עוור לא-עליו, יכול להיולד בן בריא בעיניו. ולכאורה, מתיכן הגיעה בבן תמונה שאינה קיימת באב?

הראיה הגלויה, אן בעצם הגפשו, האב שלם בכל כוחותיו. וכיון שהבן נמשך מעצם האב, לכן יכול להימשך בו כח הראיה בשלמות.

והו "רפה כח הבן מכה האב" דגם זה ש"רפה כח הבן" הוא "מכה (העצמי של) האב" (לקי"ש תכ"ז מהתורה).

⁶⁵ ע"ג.

ההגילוי דשורש הנשמה (כמו שמושורשת בהעצמות) בהנשמה כמו שבאה בהמשכה ועל-אחת-כמה-וכמה בהנשמה המלוכשת בגוף, הוא על-ידי התורה ז'. דעל-ידי שהפתיחה דמתן תורה היחה כאנכי ראשי תיבות אנה נפשי כתבית יהבית, שהכניס כביכול את עצמותו בתורה על-ידי זה נעשה אנכי (הויה) אלקיך (לשון יחיד) דכל-אחד-ואחד מישראל, ועל-ידי עסק התורה שלו כדבעי, נמשך זה בגילוי.

ויש לומר, שהענין דאנכי אלקיך דישראל הוא למעלה מבחינת אנכי שבתורה.

וכידוע⁶² שגם בהשורש דתורה וישראל כמו שהם בהעצמות, השורש דישראל הוא למעלה משורש התורה. דהתורה (גם כמו שהיא לאחרי מתן תורה, הענין דאנה נפשי כתבית יהבית) היא בשביל ישראל⁶³. זה אלא שהגילוי דאנכי

⁶² ראה בארוכה לעיל ח"א ע' לב.

⁶³ ראה לעיל ע' רפח ואילך, ויש"נ.

⁶⁴ להעיר ממודיל (הובא לעיל סעיף ו) "מפרתי את תורתו כביכול נמכתו עמה", דיש לומר הפירוש בזה

ביאורים במאמרי רבינו

שחפס-דין דהאדם העוסק בתורה צריך להיות כפי הבנתו דהאדם, דתורה לא בשמים היא, הוא מצד ענין הבן שבישראל, וכמאמר ר"ל קוב"ה קא חייך ואמר צחוני בני צחוני, דהטעם על זה שנצחוני הוא לפי שהם בני. והיינו, כי שרש הבן הוא בעצמות האב שלמעלה מכות הגלויים שלו, ועל דרך זה בישראל, בניו של הקב"ה, ששרשם הוא בעצמותו יתברך למעלה מכמו עצמם את עצמו בתואר קוב"ה, ולכן הם יודעים ומשיגים אמיתות התורה כמו שהיא מושרשת בהעצמות שלמעלה מדודת התורה כמו שנמשכה בדיעת קוב"ה - ד"ה מרגלא בפומיה דרבא סעיף ה.

דוגמא לכך היא מהמובא בפרות החסידות, כי לאבא עוור לא-עליו, יכול להיולד בן בריא בעיניו. ולכאורה, מתיכן הגיעה בבן תמונה שאינה קיימת באב?

הראיה הגלויה, אן בעצם הגפשו, האב שלם בכל כוחותיו. וכיון שהבן נמשך מעצם האב, לכן יכול להימשך בו כח הראיה בשלמות.

והו "רפה כח הבן מכה האב" דגם זה ש"רפה כח הבן" הוא "מכה (העצמי של) האב" (לקי"ש תכ"ז מהתורה).

⁶⁵ ע"ג.

ההגילוי דשורש הנשמה (כמו שמושורשת בהעצמות) בהנשמה כמו שבאה בהמשכה ועל-אחת-כמה-וכמה בהנשמה המלוכשת בגוף, הוא על-ידי התורה ז'. דעל-ידי שהפתיחה דמתן תורה היחה כאנכי ראשי תיבות אנה נפשי כתבית יהבית, שהכניס כביכול את עצמותו בתורה על-ידי זה נעשה אנכי (הויה) אלקיך (לשון יחיד) דכל-אחד-ואחד מישראל, ועל-ידי עסק התורה שלו כדבעי, נמשך זה בגילוי.

ויש לומר, שהענין דאנכי אלקיך דישראל הוא למעלה מבחינת אנכי שבתורה.

וכידוע⁶² שגם בהשורש דתורה וישראל כמו שהם בהעצמות, השורש דישראל הוא למעלה משורש התורה. דהתורה (גם כמו שהיא לאחרי מתן תורה, הענין דאנה נפשי כתבית יהבית) היא בשביל ישראל⁶³. זה אלא שהגילוי דאנכי

⁶² ראה בארוכה לעיל ח"א ע' לב.

⁶³ ראה לעיל ע' רפח ואילך, ויש"נ.

⁶⁴ להעיר ממודיל (הובא לעיל סעיף ו) "מפרתי את תורתו כביכול נמכתו עמה", דיש לומר הפירוש בזה

ביאורים במאמרי רבינו

שחפס-דין דהאדם העוסק בתורה צריך להיות כפי הבנתו דהאדם, דתורה לא בשמים היא, הוא מצד ענין הבן שבישראל, וכמאמר ר"ל קוב"ה קא חייך ואמר צחוני בני צחוני, דהטעם על זה שנצחוני הוא לפי שהם בני. והיינו, כי שרש הבן הוא בעצמות האב שלמעלה מכות הגלויים שלו, ועל דרך זה בישראל, בניו של הקב"ה, ששרשם הוא בעצמותו יתברך למעלה מכמו עצמם את עצמו בתואר קוב"ה, ולכן הם יודעים ומשיגים אמיתות התורה כמו שהיא מושרשת בהעצמות שלמעלה מדודת התורה כמו שנמשכה בדיעת קוב"ה - ד"ה מרגלא בפומיה דרבא סעיף ה.

דוגמא לכך היא מהמובא בפרות החסידות, כי לאבא עוור לא-עליו, יכול להיולד בן בריא בעיניו. ולכאורה, מתיכן הגיעה בבן תמונה שאינה קיימת באב?

הראיה הגלויה, אן בעצם הגפשו, האב שלם בכל כוחותיו. וכיון שהבן נמשך מעצם האב, לכן יכול להימשך בו כח הראיה בשלמות.

והו "רפה כח הבן מכה האב" דגם זה ש"רפה כח הבן" הוא "מכה (העצמי של) האב" (לקי"ש תכ"ז מהתורה).

⁶⁵ ע"ג.

ההגילוי דשורש הנשמה (כמו שמושורשת בהעצמות) בהנשמה כמו שבאה בהמשכה ועל-אחת-כמה-וכמה בהנשמה המלוכשת בגוף, הוא על-ידי התורה ז'. דעל-ידי שהפתיחה דמתן תורה היחה כאנכי ראשי תיבות אנה נפשי כתבית יהבית, שהכניס כביכול את עצמותו בתורה על-ידי זה נעשה אנכי (הויה) אלקיך (לשון יחיד) דכל-אחד-ואחד מישראל, ועל-ידי עסק התורה שלו כדבעי, נמשך זה בגילוי.

⁶⁵ ע"ג.

ג) והנה שמו של הקב"ה ששיתף בישראל הוא למעלה יותר משמו שמשותף במלאכים. דבמלאכים כתיב אד' בס, וכמבואר בתניא²⁴ שהמלאכים נק' בשם אלקים, דאלקים ואד' הם (בכללות) ענין אחד²⁵ ה, אבל בישראל כתיב²⁶ כי חלק הויה עמו, חלק משם הויה²⁷ ה. והגם שהענין דחלק הויה עמו הויה גם קודם מתן תורה, לא האיר זה בגילוי (כל כך), כי הענין דחלק הויה עמו הוא מצד הנשמה, ובכרידת הנשמה למטה, הגוף מעלים ומסתיר על הנשמה ועל שם הויה שבה, ובמתן תורה, על-ידי הדיבור אנכי הויה אלקיך, נמשך זה בגילוי. וכמבואר בלקוטי תורה²⁸, דפירוש (אנכי) הויה אלקיך הוא, שהויה יהיה מאיר ומתגלה כך כל עד שיהיה נקרא על שמו, אלקיך. והכח על הויה אלקיך [שגם לאחר שהנשמה מתלבשת בגוף יהיה הויה בו בגילוי ועד שיהיה נקרא על שמו] הוא מעצמות אור אין-סוף שלמעלה גם מהויה. דשם הויה (מצד עצמו), הגילוי שלו הוא למעלה דוקא, ובכדי שיהיה בגילוי למטה בגוף גשמי הוא על-ידי המשכת עצמות אור אין-סוף שלמעלה מהויה, דכל הגבוה יותר יורד ומתגלה למטה יותר²⁹. וזהו אנכי הויה אלקיך, שהכח על זה שהויה יהיה אלקיך, הוא מבחינת אנכי שלמעלה גם מהויה.

ויש לומר, דכיון ששמו של הקב"ה ששיתף בישראל הוא שם הויה שלמעלה משם אד' שמשותף במלאכים [וכפרט שהשורש דשיתוף שמו בישראל הוא

(23) בבבא לקמן, ראה אה"ת (יהל אור) לתהלים שם ע' דבר. הנה"ל תרכ"ט (סה"מ שם ע' קצד ואילן).
 (24) אגרות פ"ד (צד, א).
 (25) לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, ד. סהמ"צ.
 להצ"צ ס. א. ובכ"מ.
 (26) הארינו לב. ט.

ביאורים במאמרי רבינו

ח **"אלקים ואד' הם (בכללות) ענין אחד"**
 אלקים הוא לשון שר ומושל. כמו כן אותי לשון אדון (שליטה). ובכך הם משבים לאלקות **שבער העולמות שכן יכולת שליטה בעלונים** ובחיותנים היא שבה לדרגת אלקות שבער לעולמות. אך בדרגה בה לעולמות אין כלל ערך, אין כל שבה בכך.
 ט **"דמלאכים נק' בשם אלקים . אבל בישראל כתיב כי חלק הויה עמו"**
 מלאכים נבראו מהדיבור האלקי, כמו כל הנבראים שנבראו מעשרה מאמרות, אך הנשמות נוצרו מנפיתה כמו שכתוב "ויפח באפיו נשמת

חיים" (באשית ג, ז), "שתוכיות ופנימיות היות שבאדם מוציא בנפיתו נכח" (תניא ריש פיק ט).
 י **"דשם הויה (מצד עצמו), הגילוי שלו הוא למעלה דוקא"**
 שכן שם הויה מלשון היה היה ויהיה כאחד הוא בחינה שמוחזמת מהעולם, והעולם אינו כלי אליה.
 יא **"דכל הנכוה יותר יורד ומתגלה למטה יותר"**
 ראה לקמן באור כ.

להעולם, אין שינוי בהדברים שבעולם על-ידי דני התורה ג, ועל דרך זה הוא בנוגע למצוות. והכח שבהתורה והמצוות שניתנו במתן תורה לפעול שינוי בהעולם הוא כי במתן תורה נמשך העצמות בהתורה ומצוותיה, ועל-ידי זה יש בהם הכח לפעול גם בהדברים שבעולם שאינם בערך להתורה ומצוות כי העצמות הוא בכל מקום. ועל דרך זה הוא בנוגע להכח שניתן לישראל לפסוק הלכות ועד לאופן דקוב"ה הייך ואמר נצחוני בני נצחוני, דכח זה שבישראל הוא לפי ששורש הנשמות הוא בעצמותו ית' (למעלה מכמו עצמם את עצמו בחו"א קוב"ה)³⁰ ג.

ביאורים במאמרי רבינו

לב **"דחתורה מצד עצמה. כיון שהיא כאין ערוך לגמרי להעולם, אין שינוי בהדברים שבעולם על-ידי דני התורה"**
 התורה מצד עצמה לא אמוה לפעול על העולם, שכן היא כאין ערוך לעולם (קדושה מובדלת מהעולם). והיי אפילו בתוך העולם גופא, ענין רוחני לא אמוה לפעול על גשמי. כשם שסביא לא תפעל על דבר גשמי, גם אם הסביא "חוקה" מאוה. ולמשל, סביא שהאבן צריכה להתעופף באויר, לא תפעל על האבן, שכן היא אינה מורגשת באבן, אלא רק כח הוריקה שהוא מורגש באבן יוכל לפעול עליה. ואפילו כח הוריקה, באם יישאר בעצמו ולא יגיע לאבן, לא יפעל בה שום דבר. על-אחת-כמה-וכמה שהתורה לא אמוה לפעול על העולם. וכך היה קודם מתן תורה.

ובכל זאת, לאחר מתן תורה התורה פועלת בעולם למרות שהיא לא נרגשת בו. הסיבה היכולת לכך היא מפני שבמתן תורה נעשתה המשכת העצמות בתורה, ו"העצמות נמצא בכל מקום" - גם במקום שאין לו שום קשר. שכן יש שני אופנים בהמצאות עליון בחמתו. א. אור הגבוה - הימצאותו היא גם מצד החמתו, בכך שהחמתו מרגיש ומקבל אותו. ב. אור הנבלי גבוה - הימצאותו בחמתו באה מצד האור (וכאילו שהעליון מפיץ את החמתו לכך). וה ענין כח הנבלי גבוה שלו - שאינו זקוק להשתתפות' והסכמת' החמתו, אלא יכול לפעול מצידו כל דבר.

משל גשמי לברי: השמש מאירה לעולם כולו מצידו, ולא בגלל שהעולם הסכים ועשה פעולה מיוחדת לשם כך. זאת בשונה למשל מלימוד של רב ותלמיד שהשפעת הרב תלויה בתלמיד

שיסכים עם הסביא [אלא שסביבו השמש והעולם הם גשמיים, ולכן אין זה דומה לעניינו - פעולת התורה בעולם. המשל הוא רק דוגמה להשפעה מצד העליון].
 משל נוסף על כך מהוציא בגוף שהוא שולט באברי הגוף. הגם שהאברים אינם רוצים בעצמם אלא הם רק ממלאים הוציא (ועד שלעיתים האיבר אפילו אינו מודע לדיון, וכמו בפעולה התעשית בשעת השינה), כי הוציא מגיע לכל מקום מצידו, ולכן הוא נמצא ופועל בכל מקום. ומכיון שנתורה באה לכל מקום מצידו, היא מגיעה גם למקום שמצד גדרו אינו מורגש אותה.

כיצד באמת מגיע הוציא לכל מקום מצידו ללא תלות בסכמת האברים, אלא שנאשר היחס בין שני דברים הוא בהתאם לערך שלהם (וכמו שכל ורגש ביחס לגשמי), אזי אכן גשמי הוא כאין ערוך ואין האחד יכול להגיע אל השני. אך כיון שכל עניינו של הוציא שאין מצאיות חוץ ממנו, שכן "אין דבר העומד בפני הוציא", בהתאם לכך, השקפתו על האברים אינה כמה הם בערך לבניו, אלא כמה הם 'אמצעי' עבורו. ובאמת כל עניינם לבטא שליטתו, שיכול לבוא ולפעול מצידו.

ועל דרך זה העצמות אין עניינה דרגה רוחנית גבוהה, אלא עניינה שיש רק אותה ואין מצאיות חוץ ממנה, לכן "הוא נמצא בכל מקום", כי כל מצאיות החמתו היא לבטא שהעליון אינו צריך הסכמתו כדי לפעול עליו.

לג **"דכח זה שבישראל הוא לפי ששורש הנשמות הוא בעצמותו ית'"**
 מבואר במקום אחר בותר הרחבה: "זה

הוא נחסר בהמקום שהיה בו תחלה (שמן תורק שמך, כאדם שחורק מכלי לכלי). ובהנמשל הוא, שעל-ידי נתינת התורה למטה, ניטל⁵⁶ מהעליונים הכח לפסוק דין, תורה לא בשמים היא⁵⁷ א.

(ג) **ועוד** חילוק בין ריח לשמן, דהריח הוא הולך וכלה ועד שלא נשאר ממנו מאומה, וגם ההנאה שהאדם נהנה מהריח, לאחר שנפסק הריח עוברת הנאתו⁵⁸, מה-שאיין-כן המאכל (שמן⁵⁹), גם לאחר שנתכל המזון במיעין, נשאר במציאות, אלא שנהפך לדם ובשר, ועל-ידי זה הוא פועל בהאדם שהתכונות שלו יהיו כפי תכונות המאכל⁶⁰. ובהנמשל הוא, שההמשכה על-ידי קיום המצוות ומכל-שכן על-ידי לימוד התורה והאבות לא נקבעה כהעולם בפנימיותו⁶¹. ועל-ידי לימוד התורה שלאחרי מות תורה ומכל-שכן על-ידי קיום המצוות נעשה שינוי העולם בפנימיותו ובקביעותו.

סיכום: זהו שאמרו חז"ל שמצוות האבות נמשלו לריח, ואילו המצוות שלנו נמשלו לשמן, שכן ההבדלים ביניהם מתאימים לשלושת הענינים הנ"ל: א. ריח הוא רק התפשטות ואילו שמן הוא הדבר עצמו. ב. הרחה מהשמן לא מחסרת ממנו, בשונה מלקיחת השמן והעברתו למקום אחר. ג. הריח הולך וכלה, ואילו השמן הופך להיות חלק מדהם ובשר.

(ח) **ויש לומר**, דכג' עינינים הנ"ל שנתחדשו במתן תורה, החידוש העיקרי הוא שבמתן תורה נעשה המשכת העצמות בתורה, ועל-ידי זה נעשה החידוש גם בהתורה ובמקבלי התורה. דהתורה מצד עצמה, כיון שהיא באין ערוך לגמרי

(56) ראה ד"ה אנכי הריח אלוקי התשמיש' ערה 53 (סם) – הרי זה גופא שמדיק מורה על זה דהמאכל נכנס (לעיל ע' שיג).
 (57) יע"ש מ"ש בפנים יזמתק שענין "כאדם שחריק כר"י נאמר במדרש גבי שירים (תורה) דקא כי ענין זה הוא בנוגע לתורה ולא בנוגע למצוות.
 (58) שלכן אין מוכיחין על הריח ברכה אחרונה (מג"א א"ר"ס ר"טו).
 (59) שאפשר לאכלו עם פת או לשותתו על-ידי שמעבידן אותו בשאר משקין (סדר ברכת הנהנין דוגמא על-כל-פנים להמצוות שלאחרי מות תורה. אלא לאחרי"ז פ"ג ה"א). ולהעיר, שגם כששותין אותו כשהוא בפני עצמו, שאז הוא מדיק להאדם (סדר ברכה בפנימיותו).
 (60) כידוע בטעם איסור אכילת בעלי חיים הדרוסים וטורפים (רמב"ן עה"פ שמיני י"א, ועוד). וראה גם ברכות מ"ד, ב.
 (61) ראה לקו"ש ח"ה ע' 395 ואילך שגם המצוות הראבות פעלו במקצת בדברים השמים שבהם נעשו המצוות (גם לאחר קיום המצוה), דכיון שמהשה אבות סימן ותמינה כח לבנים ברכות שיהיה בהם אינו דוגמא על-כל-פנים להמצוות שלאחרי מות תורה. אלא שהפעולה לא נקבעה בהדברים בהם נעשו המצוה בפנימיותו.

ביאורים במאמרי רבינו

לא "נישול מעוליונים הכח לפסוק דין, נחסר מותג הראשון, וכן בפשטות לימוד של אחד דתורה לא בשמים היא" אינו על חשבון לימוד של השני. אלא הכוונה היא לכאורה התורה היא רוחנית, והייתה צריכה בנוגע לכוח לפסוק דין שהוא יכול להיות רק בידי להיות גם למטה ולא שתחסר למעלה. והרי אחד (ראה תוספתו בעתת רבינו 66).

ידבר גוי' לאמר, יום כ' דחג השבועות, ה'תשכ"ט ט
 מכחינת אנכי שלמעלה גם מהזו"ח, לכן, גם הביטול דישראל שנעשה על-ידי שמו ית' המשותף בהם הוא ביטול גדול יותר מביטול המלאכים י.

סיכום: השם שהקב"ה שיתף בישראל הוא הזו"ח, וזהו "אנכי הויה אלוקיך", שעל ידי "אנכי" (עצמות אור אין סוף) נפעל שיהויה אלוקיך", וגם בהיות הנשמה בגוף יאיר שם הויה שבה. וכיון ששם הויה הוא למעלה משם אדני שמשותף במלאכים, נמצא שהביטול של ישראל גדול יותר י.

(ד) **וענין** שם הויה שכל אחד מישראל י', מבאר בהמאמר³⁰, שהי"ד דשם הויה שבישראל היא החכמה שבנפש ט', והוה דשם הויה הוא הכינה שבנפש, להבין דבר מתוך דבר³¹. ותוך דבר הוא הדבר הויה שמתלבש בתוך הנבראים, כפירוש הבעש"ט³² על הפסוק³³ לעולם הויה דברך אור הסוכב, וזהו הוא הדיבור עצמו שלמעלה מהתלבשות הנבראים, דכללות הויה הוא אור הסוכב, וזהו להבין דבר מתוך דבר³⁴. שעל-ידי ההתבוננות בדבר ה' המלוכב בתוך הנבראים (תוך דבר) שהוא הארה כלכל (כדמוכח מזה גופא שהוא מלוכב בתוך הנבראים) באים לידיעה שישנו "דבר" שלמעלה מהתלבשות בעולם, שהוא המקור שממנו נמשך ההארה שבהתלבשות ט'. והוה דשם הויה הם המדות שבנפש, וה' אחרונה דשם הויה היא היראה התאה (קבלת עול) שבנפש.

(30) ס"ע קצו' ואילך. וראה אה"ת שם (צד, ב ואילך).
 לקי"ת שם, ובכ"מ.
 (31) לשון חז"ל – חגיגה י"א, סנהדרין צג, ב.
 (32) עתהויה"א בתחלתו.
 (33) תהלים קיט, פט.
 (34) ראה גם ת"א ביאשית א, א. הופסות לפ' ויקהל ק"ג, ג. לקי"ת ואתחנן ו, סע"א. ראה כה, סע"ב. שבת שובה סו, ד, ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

יב "הביטול דישראל .. גדול יותר מביטול טו "הו"ד דשם הו"י שבישראל היא החכמה המלאכים" שבנפש" הו"ד שהיא בחי' נקודה לבד מרמות לבחינת ביאור הביטול המיוחד של ישראל ראה לקמן סעיף ט. והטעם שמבאר כאן ענין הביטול, יתבאר לקמן סעיף ה.

יג מהלך המאמר המטרה בכל הפרטים שהובאו במאמר תבאר בסעיף ה.

יד "וענין שם הויה שכל אחד מישראל" ויבין מהתלבשות החיות בגוף, שמכך כלומר, לעיל דובר שבישראל כתיב חלק הויה שהחיות באה בהתלבשות, שמוצממות ומותאמת לפי הגוף, בהיכוח לומר שאינה המקור, אלא קדמה לה החיות כפי שהיא לעצמה, טרם שהצממות

וממשיך בהמאמר, שד' האותיות דשם הו"יה שכל אחד מירטאל הם גם בהגוף שבו. שהראש הוא כציר תמונת הו"י' והגוף כציר תמונת הו"א' וה' אצבעות שביד וה' אצבעות שברגל הן כ' ההי"ן י'. ומוסיף בהמאמר, דיש לומר, דהטעם שישנם עשר אצבעות בידי ועשר אצבעות ברגלים הוא, כי בשם הו"יה במילי ההי"ן, בכל ה"ה ישנם שני ההי"ן י'.

ליש לומר דעל-ידי ההוספה שהמספר עשר אצבעות הוא כנגד ה"ה במילואו מיתוסף ביאור בכללות הענין דציר שם הו"יה שבגוף. דהנה ידוע בנינו המילויים⁵⁵, שהטעם על זה שהמילוי של האות הוא בהעלם נכמו באות אל"ף, שהא' עצמו הוא בגילוי, והל' והפ' (שהם המילוי שלו) כלולים בו בהעלם], הוא, לפי שהמילוי הוא הפנימיות והעצמיות שלו שלמעלה מגילוי. וברוגמת אדם שמדבר איזה ענין ויש לו בזה כוונה, שהכוונה היא בהעלם. וזוהי מוכן, דזה שבהציר דשם הו"יה שבהגוף (דוקא) יש גם מילוי ההי"ן דשם הו"יה מה-שאיין-כן בשמה, הוא, לפי שבהגוף דוקא מתגלה (גם) הפנימיות והעצמיות דשם הו"יה. כי בכדי להיות המשכת שם הו"יה בגוף הגשמי, הוא דוקא על-ידי הפנימיות והעצמיות דשם הו"יה. ועל דרך המבואר לעיל (סעיף ג'), שבכדי ששם הו"יה שבהתגשמה הי"ה בגילוי גם בהתכלשותה בגוף הוא על-ידי ההמשכה דאנכי שלמעלה מהו"יה.

והחילוק שבין שני הענינים הוא, שהחידוש בגילוי דשם הו"יה שבהתגשמה גם בהתכלשותה בגוף הוא רק בנוגע להמקום (גוף גשמי) ששם נמשך הגילוי, ועל-ידי שנמשך בהו"יה מבחינת אנכי שלמעלה מהו"יה נמשך הגילוי שלו למטה. והחידוש בהציר דשם הו"יה בגוף הוא בשם הו"יה עצמו, כי שם הו"יה (שלמעלה מעולם) וגוף (גשמי) הם שני הפכים. ולכן, בכדי ששם הו"יה

(35) ספתי"צ להצ"ע קט"ב. אודות שלח ס"ע תקב ואילן. וראה בארחה ספר הערכים-תב"ד מערכת

ביאורים במאמרי רבינו

לצורך התלבשות בגוף. שהרי צמצום הוא התאמה של דבר לפני דבר אחר, ואם כן הוא כבר שלב שני, ורקם לו המקור שממנו נמשכה הארה זו אדם" (הר"ח קצ"ה, ס'). קוף מחקה את כל מה המצומצמת. [וכמו כח הו"יהקה המלוכש באבן הנורקה, שהמח הוא עוד טרם פעולת הו"יהקה, עם תוכן מה-שאין-כן אצל קוף שהוא מעשה אלא שאו הוא דבר הו"יה מעייה על כך שיש זה המציאות של דבר הו"יה מעייה על כך שיש לה מקור שאינו מצומצם ומוגבל, שממנו הוא נמשך. ישיגם שני ההי"ן י'"]

י' "הראש הוא כציר תמונת הו"י' כו" כתוב את האותיות במילוי ובאופן כזה הו"י' וה' הם שני ההי"ן י' (אופן נוסף ראה לקמן ביאור מא).

ידבר גו' לאמר, יום כ' דחג השבועות, ה'תשכ"ט מו

בירור והבדלה בין טמא לטהור ויתפרדו כל פועלי אויב⁵⁶ בדוגמת הפעולה בעולם שנעשתה על-ידי הדברות שדיבר הקב"ה במתן תורה.

ולחוסף, שהחידוש שנעשה בהתורה שעל ידה נעשה שינוי בהעולם, מודגש עוד יותר במצוות התורה. שעל-ידי קיום מצוות התורה שלאחרי מתן תורה, נעשה בירור וזיכוך בדבר הגשמי שבו נעשת המצוה, ועד שבכמה ענינים נעשה הגשמי חפצא של מצוה, ועד אפילו חפצא של קדושה⁵⁷.

סיכום: במתן תורה נפעל חידוש בשלושה ענינים: א. נותן התורה - "אנא נפשי כתבתי ידבית" שהקב"ה כתב ונתן את עצמותו. ב. מקבלי התורה - הכח לפסוק הלכות ניתן דוקא לישראל, ואף הקב"ה אומר "נצחוני בני". ג. התורה - פועלת על האדם והעולם לנהוג בהתאם, וכן ע"י לימוד התורה וקיום המצוות נפעל בירור בעולם.

(ז) **וזחרו** שאמרו רז"ל⁵⁸ על הפסוק⁵⁹ לריח שמויך טובים שמן תורק שמך, כל השירים⁶⁰ שאמרו לפניך האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך כאדם שמוריק מכלי לכלי, כל המצוות שעשו לפניך האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך, דיש לומר, שבמאמר רז"ל זה מבוארים כל ג' הענינים שנתחדשו במתן תורה. (א) דהחילוק שבין ריח לשמן בהם עצמם, שהריח הוא רק התפשטות (הארת) השמן, מורה על החידוש בתורה ובמצוות (שניתנו במתן תורה) בנוגע לנותן התורה ומצוה המצוות. דהתורה כמו שהיא מצד עצמה (חכמתה של הקב"ה) היא הארה בלבד (ריח), ואמיתית הענין דאורייתא וקוב"ה כולא דש⁶¹ נעשה במתן תורה, שאו נמשך בה העצמות (שמן). ועל דרך זה הוא בנוגע למצוות, שבמתן תורה נמשך בהם העצמות.

(ב) **ועוד** חילוק בין ריח השמן להשמן עצמו, שעל-ידי שמריחים את ריח השמן לא נחסר מאומה מהשמן, מה-שאיין-כן כשלוקחים את השמן עצמו

(50) לשון הכתוב - תהלים צב, י'.
 (51) ראה בארחה לקו"ש חט"ז ע' 212 ואילן.
 "הדרין" על הש"ס (תשמ"ט) ס"ה ואילן (תורת מנחם - הדברים על המכסים וד"ס ע' קסג ואילן).
 (52) שהש"י פ"א, ג' (א).
 (53) שה"ש א"ש, א. ג.

ביאורים במאמרי רבינו

סוגי מוסים. הוא אמר שעל-פי הלכה רק מס ל "ועד שבכמה ענינים נעשה תשמי חפצא אחר צריך הוא לשלם ואילו את המס השני אינו צריך לשלם. למרות או יום לאחר מכן הגיעה הודעה ממשרד המיסים שהם טעו ואת המס השני אינו צריך לשלם. זה מעשה שאדם תחת שלטון הכולשביקים בלנינגראד (פטרבורג) שייחז קודש מוצאי ש"ס בדאשת תש"ס".

לקו"ש חט"ז ע' 213 הערה 16.

ביאורים במאמרי רבינו יד

האדם והעולם ולא בהתורה עצמה, מכל-מקום, כיון ששם תורה [דשמו של כל דבר מורה על תוכנה]⁴⁶ הוא מלשון הוראה⁴⁷, הרי החידוש בהאופן דהוראת התורה [שהוראת התורה איך שהאדם והעולם צריכים להיות היא באופן שפועלת עליהם] נוגע להתורה עצמה⁴⁸.

ועל דרך זה הוא בלימוד התורה דישאל כו', כמבואר בלקוטי תורה שם, דעל-ידי שישאל לומדים אלו טריפות בכהמה כו' ואלו כשרות כו'⁴⁹, נעשה

שביכלתו לבחור להיות היפך טבע הבריאה כו'.

⁴⁶ שנהיה א" בחלתו.

⁴⁷ ראה דר"ק לתלים יט, ח. ספר השרשים שלו

ערך ירה. גוי"א ר"פ בראשית בשם הדר"ק, וראה זח"ג

נג, ב.

⁴⁸ ויש לומר, דההתורה דוקא נקראת בשם תורה

מלשון הוראה – אף שבכמה חכמות ישנם לכאורה (גם)

ביאורים במאמרי רבינו

מגורי הבריאה – עצמותו ית' (למעלה מצורת ופטיט הנבוא מצד עצמו ולמעלה אפילו מעשרה מאמרות).

היינו שבמד הבריאה ב' אופנים. א. גדד

הבריאה כפי שהוא מצד גודי העולם והעשרה

מאמרות שאינו מכריח את האדם להיות כהוראת

וגזירת התורה. ב. גדר הבריאה כפי שהוא מצד

דרגות גבוהות, עצמותו ית' (ראה לקמן בפנאמר סעיף

ח ובביאורו שם) המכריח את העולם, ופועל בו טבע

לקיים את התורה והמצוות.

הסיבה שטבע זה אינו נרגש, היא מפני

שישנם דברים היצוניים המופיעים, וכגון חטאים

המטמאים את הנפש ומונעים ממנה אה"כ להרגיש

את טבעה האמיתי (ראה לקו"ת פנאמר ג, יג, א) אך האדם

שמדובר עליו כאן, הוא אדם כפי שהוא.

כו בהקרת רבינו 45 "זיה שיש לאדם בחירה

הפשית הוא שביכלתו לבחור להיות היפך

טבע הבריאה"

בנוגע לבחירה נאמר (בראשית ג, כב) "וְעַתָּה אֵדָם

וְהָיָה כְּאָדָם מִנּוּ עָלֶיךָ טוֹב וְרָע", וכשם שהוא

ית' יכול לבחור נגד מה שאמור להיות מצד גודי

העולם, כך האדם יכול לבחור נגד טבע הבריאה.

הוראתו [ולתעד ממאד"ל (איכ"ר פ"ב, יג) "יש חכמה

בגוים תאמין . . יש תורה בגוים אל תאמין"] – והוא כי

ההוראת שבכל החכמות הם חלק מתחכום (שעל-פי

הוראת החכמה צריך האדם להתנהג כך וכן) אבל אינם

הוראת להאדם כיון שאין להם פעולה עליו כו'; ודוקא

תורה שפועל על האדם (אף שביכלתו לבחור היפך

הטבע) היא הוראה להאדם.

⁴⁹ משנה דחולין רפ"א (מב, א, נד, א).

כח בהקרת רבינו 48 "שם תורה הוא מלשון

הוראה .. נוגע להוראה עצמה"

בהקרה מבואר שלהבדיל משאר החכמות,

התורה פועלת על האדם ולכן היא הוראה לאדם.

אך עדיין צריך להבין, מדוע באמת ההוראה

שבתורה הוא ענין כל כך מרכזי וחשוב הנוגע

לתורה עצמה (ועד שזה השם שלה), הרי לכאורה

עניינה חכמה?

ואולי הביאור הוא על-פי מה שיבאר

הזקן שבמתן תורה נעשה המשכת העצמות

בתורה, והעצמות נמצאת בכל מקום, ופועלת

עליו.

כס "ועל דרך זה הוא בלימוד התורה

דישראל .."

על-ידי פסק-דין התורה נעשה שינוי במציאות

העולם בפועל ממש. כמאד"ל על הפסוק "לא-ל-

גומר עלי" שכאשר בית-דין מעביר את השנה

(ומוסיפים חודש) אזי בתגולה חורגין (ירושלמי סנהדרין

פ"א ס"ה, ר"ה). ושי"ב. ובהב"ב (ש"ע אה"כ י"ד סק"ט ס"ק"ג

(סק"ט)).

וביצוע הסיפור עם הדוג'צ'ב, שפעם הגיעה

הודעה עבורו ממשד המיסים על תשלום שני

ידבר גוי' לאמר, יום כ' דחג השבועות, ה'תשכ"ט

יצטייר כביכול בצירוי דגוף גשמי, אין זה על-ידי המשכת ענין שלמעלה ממנו יש, כי הפעולה שנעשית באיזה דבר על-ידי כח עליון היא רק שיומשך למטה יותר וכיוצא בזה, אבל לא שינוי בהדבר עצמו. וככדי ששם הויה יצטייר כביכול בצירוי דגוף גשמי הוא על-ידי המשכת וגילוי הפנימיות והעצמיות דשם הויה עצמו (המילוי הויה"ה), ש(גם) הויה"ה עצמו בפנימיותו, אינו מוגדר בגדר הרוחני וביכלתו להיות גם בצירוי א דגוף גשמי כב.

סיכום: שם הויה"ה בגשמה – י' חכמה, ד' בינה, ו' מידות, ה' יראה תחאה. שם הויה"ה בגוף – ו' ראש, ו' גוף, שני ה"ה (במילוי) עשר אצבעות הידיים והרגליים. ויש לומר, שדווקא בגוף יש גם מילוי הויה"ה, שכן כדי שיתגלה שם הויה"ה בגוף גשמי הוא ע"י המשכת הפנימיות של שם הויה"ה (המילוי).

ביאורים במאמרי רבינו

יט "והחילוק שבין שני הענינים הוא .."

לעיל דובר על: א. בחינה שלמעלה מהויה

וכאן מדובר על הפנימיות של הויה עצמו. ב. לעיל

דובר על הויה שנשמה (שהוא בחינה רוחנית

שהגוף הויה"ה אמור להעלים עליה) שיתפשט עד

לגוף. וכאן מדובר על כך שנעשה שינוי בהויה,

שהצירוי שלו נעשה גשמי. ג. לעיל היא מתגלית

במקום של הגוף, וכאן משתייכת לגוף עצמו.

כ "הפעולה .. על-ידי כח עליון היא רק

שיומשך למטה יותר וכיו"ב, אבל לא שינוי

בהדבר עצמו"

למשל, רגש אהבה הוא בלב (ואהבה – בכל

לבב) ולא בידיים או הרגליים, אך כאשר הוא בא

במקום נעלה נגפש, אזי הוא מתפרץ ומתבטא גם

במחיצות כפיים וריקוד ברגליים, ועד ש"רץ לדבר

מצורה". וככל שהמקור חזק ונעלה יותר הוא יארום

שיתפשט רחוק יותר. והיינו שמצד גוד הדבר הוא

צריך להיות במקומו, והכוח שלמעלה ממנו פועל

שיבוא גם במקום רחוק, אבל עם זאת הכח העליון

לא יכול לגרום לו לקבל צירוי הפוך ממנו, וכגון

שרגש האהבה עצמו יצטייר בצירוי גשמי.

[דוגמה נוספת: יש לאדם הגבלה כמה הוא

יכול לרוץ או לסחוב ועל-ידי רצון חזק נעשה

לו יותר כח, וכמו כן יש לאדם הגבלה כמה יכול

להבין בשכל, אך כאשר יש לו רצון חזק יכול

למצוא טענות עמוקות שלא עריך למצבו הרגיל.

אבל לא שייך לומר שמצד הרצון, כח השכל ייעשה

מעשה, או מעשה ייעשה שכל].

ולכן, כאשר הוא בעצמו מקבל הצירוי של

המקום, כמו שהויה מקבל צירוי גשמי הוא רק מפני

שבפנימיותו אינו מוגדר, כדלקמן.

כא "הויה עצמו בפנימיותו, אינו מוגדר

בגדר הרוחני וביכלתו להיות גם בצירוי דגוף

גשמי"

באם הויה"ה היה מוגדר בגדר רוחני לא היה יכול

להצטייר בגוף גשמי, ומאחר ואינו מוגדר ברוחני

לכן הוא יכול להצטייר בגוף גשמי.

דוגמה לדבר: במים נקיים וצוללים, יכולה

להשתקף כל צורה שהיא. והסיבה היא שכן הם

מופשטים ואין להם שום צירוי וגוון, וממילא הם

יכולים לשקף כל דבר (אלא שמובן שהיות שהמים

הם גשמיים ומוגדרים בגדר גשמי, ניתן לראות

בהם רק צורות גשמיות ולא צורות רוחניות).

כב "דגוף גשמי"

לכאורה הגוף נראה גוף הרגיל, ולמה לא ניכר

שהגוף הוא צירוי שם הויה"ה?

אלא כשם שצירוי במים (תביל בביתר הקודם)

אינו צירוי גמור ועצמאי, אלא הוא תוצאה מכך

שהמים עדיין הם פשוטים, ומי שאינו יודע להבחין

בכך, יראה לגדד עיניו צירוי ממש ולא יידע שהצירוי

הוא תוצאה של המים הפשוטים. כך בעיניינו

הגוף שהויה"ה הצטייר בו הוא גוף הבא לתוצאה

מהבלי-גדר האילוק, אך מי שאינו רואה את

הבלי-גדר רואה לגדד עיניו גוף גשמי הרגיל.

יג ידבר גוי' לאמר, יום כ' דחג השבועות, ה'תשכ"ט

ו) **ויש** לומר הביאור בזה, דבמתן תורה ג' ענינים, (8) הקב"ה נתן התורה, (9) וישראל מקבלי התורה, (10) והתורה עצמה³⁹. והחיידוש בהתורה שניגנה במתן תורה לגבי התורה שלמדו האבות לפני מתן תורה הוא הן בנוגע לנתן התורה, והן בנוגע למקבלי התורה והן בנוגע להתורה עצמה.

שהחיידוש בנוגע לנתן התורה הוא כדאיאת בגמרא⁴⁰ שאנכי (הפתיחה דמתן תורה) הוא ראשי תיבות אנא נפשי כתבית יהיבת (אני נפשי כחבתי ונתתי), דאנא (נפשי) הוא עצמותו ית', ופירוש אנא נפשי כתבית יהיבת הוא⁴¹ אז ער האט ארייגעשריבן און אריינגעגעבן זיך אליין (שהוא כחב ונתן את עצמו), אנא נפשי. ובלשון המדרש⁴² מכרתי לכה תורתתי ככיכול נמכרתי עמה.

והחיידוש בנוגע לישראל מקבלי התורה הוא, שבמתן תורה ניתנה התורה לבעלות ככיכול של ישראל, שהכח לפסוק הלכות ניתן דוקא לישראל. דאין משגיחין בבת קול ויתירה מזו נצחוני בני נצחוני⁴³ כה.

והחיידוש בנוגע לתורה עצמה הוא שהתורה שניתנה במתן תורה היא באופן של ציווי וגזירה שפועל על האדם והעולם להיות כהוראת התורה. וכמבואר בלקוטי תורה⁴⁴ בנוגע לעשרת הדברות שנאמרו במתן תורה (ומתוכן הענין שם מוכן שעל דרך זה הוא בנוגע לכל הציוויים דתורה) שנאמרו בלשון ציווי וגם בלשון עתיד, וכמו לא תצאצ שהוא ציווי וגם הכטחה, כי הדיבור עצמו גוזר על האדם והעולם⁴⁵ ופועל עליהם להיות כן. [והגם שחיידוש זה הוא לכאורה רק בפעולת התורה על

(39) ולהעיר בהדוידושים שבלקי"ת פורשת במדבר

(יב, ג. ואילך) המדברים בענין מתן תורה שילקטו מתוך

הדיבה דרדשים – דודש הראשון הוא בשעה שהקדימו

ישראל נעשה לנשבע [וגם בדרוש "ענין שניתנה התורה

על הר סיני" (טו סעי"ב ואילך) מדובר בענין הביטול

וכי דהאדום; לאחי"ז בא הדרוש "ידברי אלוקים

גוי", ולאחי"ז הדרוש ואחיה אצלו אמון גוי שקאי על

תורה.

(40) שבת קה"א (בגירסת הע"פ), ל"ש פס.

(41) ויתירה מזו נצחוני בני נצחוני

כ"ה דאין משגיחין בבת קול ויתירה מזו

הקב"ה שמשכים עם הפסק של ישראל.

כ"ו בעתת רבינו 45 "שמצר גזר הבריאה,

מכיון שהדיבור דתורה גזר על האדם

והעולם. מוכרחים הם להיות כהוראת וגזירת

התורה .. טבע הבריאה"

צ"ד לומר שמדובר על גזר וטבע הבריאה

שכא מצד הכרח, ולא הגזר הטבעי של הבריאה.

כיון שמדובר כאן על בחינה נעלית שלמעלה

ביאורים במאמרי רבינו

ה) **וממשך** בהמאמר³⁶, דפירוש וידבר גוי' לאמר הוא, שבמתן תורה ניתן הכח לכל-אחד-ואחד מישראל שכשיקרא בתורה יהיה הקב"ה קורא ושונה כנגדו. ועל דרך זה הוא במצוות, דעל-די שאיש ישראל עשה מצוה הוא גורם וממשך שהקב"ה יעשה אותה³⁷. והכח שיש בכל אחד מישראל שעל-ידי לימוד התורה שלו יהיה הקב"ה קורא ושונה כנגדו ושעל-ידי קיום המצוות שלו יהיה הקב"ה מקיים את המצוות, הוא על-ידי הדיבור אנכי הויה אלךך לשון יחיד, כמבואר בהמאמר.

ויש לומר, דהענינים המבוארים בהמאמר בחור הקדמה להפירוש דלאמר ג' שלימוד התורה דהאדם גורם שיהיה הקב"ה קורא ושונה כנגדו – (8) הביטול דישראל על-ידי שהקב"ה שיתף בהם את שמו, (9) ושהכח שהויה יהיה אלךך הוא מאנכי שלמעלה מהויה כי כל שההמשכה היא למטה יותר הוא לפי ששורש ההמשכה היא ממקור נעלה יותר – הם דוגמת שאר הפירושים בלאמר. דהפירוש בלאמר, שלימוד התורה הוא באופן דתען לשוני אמרתך כעונה אחר הקורא – הוא הדגשת ענין הביטול, והפירוש שוידבר גוי' לאמר הוא ההמשכה דעשרת הדברות בעשרה מאמרות מדגיש המעלה דהמשכה למטה. וזה ששני ענינים אלה באים בהמאמר כהקדמה להפירוש שלאמר הוא שעל-ידי לימוד התורה דהאדם גורם להיות הקב"ה קורא ושונה כנגדו, הוא, כי כל הפירושים (הענינים) בלאמר שייכים זה לזה³⁸.

סיכום: מבאר במאמר שתיבת "לאמר" פירושה שהקב"ה קורא ושונה כנגדו. ויש לומר ששני הענינים שחביא לעיל כהקדמה לפירוש זה, הם כנגד שני הפירושים האחרים ב"לאמר": א. הביטול של ישראל ששיתף בהם שמו, הוא דוגמת הפירוש של "כעונה אחר הקורא", שענינו ביטול. ב. הכח שהויה יהיה אלוךך ע"י "אנכי", הוא דוגמת הפירוש שהתורה תומשך למטה. ומכאן ששלושת הפירושים קשורים, כדלקמן:

(36) ע' ר"ג.

(37) ראה לעיל ח"כ ע' קמה. וס"ג.

(8) – ראה לקי"ש ח"ג ע' 782. ס. ובכ"מ.

ביאורים במאמרי רבינו

כג "הענינים המבוארים בהמאמר בתור "שוע" (חלק, סרוק) "טווי" ו"נוי" (ארוג) ובגמרא הקדמה להפירוש דלאמר" נאמר שכיון שהתורה כללה את שלושת הדברים כלומר, במאמר אדמו"ד הפה"ש הביא רק "שוע טווי ונוי" בתיבה אחת "שעטנו", מוכח פירוש אחד ב"לאמר", אלא שהקדים וביאר שני ענינים המתאימים לשני הפירושים הנוספים (התורה) על שעטנו (צמר ופשתים יחידו) כשש ב"לאמר", ודלקמן בפנים.

כד בעתת רבינו 38 **כידוע** **הראיה** לזה הן היו כל השלושה יחידו. נמצא, ששלושה ענינים, אף שנלמדים מאותיות שונות, כיון שנכתבו בתיבה אחת יש קשר ביניהם (לקי"ש ח"ג ע' 782).